

UNIVERSUL

Literar

Director: STELIAN POPESCU.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
11, STRADA BRZEZOVNI, 11

REVISTA
SAPTAMANALA

PREȚUL 50 BANI
Abonament 26 Lei pe an

SUMAR: University Library Cluj

<i>Rondelul apăsător</i>	Alex. Macedonski
<i>Sărăcuțul</i>	I. Dragoslav
<i>Rapsodia toamnei</i>	Dem. Gălman
<i>Răspuns lui Nicușor</i>	George Gregorian
<i>Din cartea munților</i>	Maria Cuntea
<i>Pentru o câmpă</i>	Gogu Dumitrescu B.
<i>Unui strein</i>	Adela P.
<i>Lăutarul</i>	Corneliu Mihăescu
<i>Amintirea</i>	V. Bujor
<i>Robie</i>	Vasile Rodie
<i>Castelul de pe țărniță</i>	Av. G. Hatmanu
<i>Visul destinului</i>	M. I. Omăt
<i>Moara de vânt</i>	D. Zaharescu
<i>Toamna</i>	S. Mirandy
<i>Mașa Mihailovna</i>	Traian Harion
<i>Cronica politică</i>	Sergiu Manelescu

CAIRE D-NEI DEPOZITARI!

Expuneți frumos și răspândiți «UNIVERSUL LITERAR» la care vă adresați cel mai mari literați ai României și care costă mai puțin ca ori-care altă revistă literară.

Prin această veți contribui la luminarea poporului.

Linjerie de Damă

special bărbătească
lucrează D-na Ionescu

— STR. CAMELIEI 1 —

Dirrecția unei reviste literare

foarte răspândită dorește ași
putea coloanțele, la dispoziția
d-lor autori, de lucrări origi-
nale. Pentru amănunte scriți :
Orășianu, str. Academiei 5.

316

Costul publicațiilor lor la

„Universul Literar“

este următorul :

Inserții și reclame 1 leu
linia.

Anunțuri financiare, 75
bani linia.

Anunțuri de la institu-
țiile mari, care nu cad în
categoria celor finan-
ciare 50 bani linia.

Anunțuri pentru Lote-
ria Statului Român, 25
bani linia, Mica publici-
tate 5 bani cuvântul.

Celelalte categorii după
înțelegere.

CITIȚI ZILNIC „UNIVERSUL“

MARE ZIAR COTIDIAN
cu cele din urmă știri din
lumea întreagă telegrafice
și telefonice

ABONAMENTE

IN ȚARA :

Lei 30 pe 3 luni

„ 60 „ 6 „

„ 120 „ 12 „

IN STRAINATATE :

Lei 40 pe 3 luni

„ 80 „ 6 „

„ 160 „ 12 „

— 50 Bani Exemplarul —

A APARUT

ALMANAHUL

ZIARULUI „UNIVERSUL“

PE ANUL 1921

Un Splendid Volum

care se află de vânzare pe prețul de

4 LEI EXEMPLARUL

la toți libraril, chioșearil, depozitaril și
vânzătoril de ziare, etc, și la administrația
ziarului „UNIVERSUL“ str. Brezolanu 11.

Din nici o casă nu trebuie să lipsească
ALMANAHUL UNIVERSULUI pe 1921 :
Materie instructivă și distractivă, o
adevărată recreație sufletească pen-
tru toți, tineri și bătrâni, sunt pagi-
nile de veche și nouă literatură ro-
mânească din acest almanah, ilustra-
țiuni interesante și foarte bine prinse,
aprecieri asupra marilor dispăruți ai
acestui an. — TOTUL SE POATE CITI
PENTRU MODESTA SUMA DE 4 LEI.

GALOȘI ȘI ȘOȘONI AMERICANI

Unicul Deposit General

Galoși cu tocuri înalte pentru dame. Galoși
pentru bărbați, băieți, fete și copii

Calitate superioară. Prețuri eftine

MAGASINUL

„La Lumea Elegantă“

70 Calea Victoriei, 70

186

UNIVERSUL LITERAR

Rondelurile de porțelan

Rondelul apei din ograda japonezului

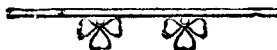
Apei lui de prin ogradă,
Prea domol curgând la vale,
Bolovani, dintr'o grămadă,
Japonezu-i pune 'n cale.

Spumegată vrea să vadă,
Imprejurul casei sale,
Apa lui ce prin ogradă
Prea domol o ia la vale.

Și schimbând-o 'ntr'o cascadă
De conscane și vocale.
Uită-a vieții grea corvadă
Dând răsunset de cristale,
Apei lui de prin ogradă.

1920. Februarie.

Alexandru Macedonski

SĂRĂCUTUL -SCHITA-

Mic, numai de un an, Sărăcutul, mesteca făcile, pe gingiile cărui e este niște creștături albe, re- re- și noi, ca niște monede eșite în- tăi în curs—ii cresc dinții și îl supără.

Tatăl său, părintele Ion de la Căramidarii de sus, i-a cumpărat de Crăciun, un urs, o păpușă de celuloid și un epure. Acum jucăriile te niște nenorocite: ursul e fără u- rechi, păpușa fără picioare, și e- pupiile cu urechile snicite, și picior- rele ciușge. Dacă ar fi fost de za- năr, ai fi zis că atât piciorarele pă- pușei cât și urechile ursului ia min- cate, dar așa te minunezi, ce s'au făcut. Bietul urs parcă e un câne cu urechile tăiate, cât despre pă- pușă parcă ar fi fost la război și o- abința lor fi sfărânat piciorarele.

și cu toate astea Sărăcutul așa le strânge în brațe de cu drag, că nici nu crezi că tot el, în unele momente de petrecere, le ar fi stălcit.

Dar ce are aface în aprinsa lui închipuire, le vede frumoase și tot frumoase vor rămăne când nu vor avea nici capete, și chiar un picior de- i va rămănea din fiecare îl va părea tot păpușă sau urs. E vorba că, și face el jucărie și din seain când i-a fi să joace.

Mama Sărăcutului însă caută să nu sufere de nimic, și nici pe mama doicui, sau a dădăciei nu prea Pa lăsat. Și ea orice mamă bună, îl îngrijește mereu. Acum i-a cum- părat un foz de trico, și cânt îl scoate la aier și pune căciula în cap, și așa îl sade de hăzos, că nu te poți opti de anul îmbrățișa.

Dar m'ar înproba cineva :

„Cine e Sărăcutul ? Și de ce îi zice așa ?

Să vă spun :

Într-o zi de iarnă m'am dus la părințele Ion de la Căramidarii vechi.

Părințele șade în curtea bisericeji și de aici se vede Palatul Cotro- ceni și pavilionul instituțului geo- grafic; spre miezăzi e un dâmb înalt pe care se vede o clădire unde sunt și azi niște hardughii vechi, unde el-că ar fi fost palbe- raria armatei.

Am intraț în casă și ce să văz. Sărăcutul singur pe pat, gângăvea de urât și mesteca din făci. Așa de mic și singur, m'a făcut o în- tipărire de miță și de dragoste, că m'am dus la el, și iam zis :

„Ce faci măi băete aici ?

Sărăcuțul nu mi-a dat de loc a-
tenție.

— De ce măi băete, Sărăcuț de
tata, nu răspunzi ?

Aice, el făcu ochii mari și gân-
găvi: „Hă hăl!” Și cu mâinile la
mine.

Când și mama și tata lui pe usă.

— Sărăcuțul de el, îi dădui eu,
Pam găsit singur.

Și de atunci, i-a rămas numele
„Sărăcuțul” pentru toți, și pentru
totdeauna.

Măi bine, că i-am schimbat nu-
mele că ere să trăiască mai mult.

II

Nici eu nu am știu ce e Sărăcu-
țul: băiat ori fată, pentru că dacă
am văzut că toți îi zic „Sărăcuțul”
am crezut că e băiat. Până acum
câteva săptămâni.

Era în ziua de Sfântul Ion și în
ziua părintelui. Pe mine mă chia-
mă tot Ion, dar cum eu nu am es-
să în București de primit de cât
felicități și telegrame, ca om sin-
gur mă duc să mă primească alții.
Și în ziua asta urându-mi-se de pri-
mit stătea cărti de vizită priu po-
stă, mă hotărâi să mă duc la părin-
tele Ion de la Căramidari.

Acolo, mai multă lume; iar ținta

tuțurilor preocupărilor era Sărăcu-
țul, gătit, și mestecând gingiile
și gângăvind.

Acolo, lume, și alții că „Sără-
cuțul” împlinise un an și îi frân-
gea turța. Două mese erau întinse
gata doar să se așeze mosafirii la
masă. O lumpă mare spânzura din
tavan împrăștiind potop de lumină
pe lucrurile din casă. Mobilă grea,
seumpă nu era, dar duhul multă-
mirei domnea și în lăuntru casei
și pe fețele oamenilor, printre ca-
re ca impresurat de un nimb de lu-
mină, strălucea capul alb și sticli-
tor cu o bucată de unt netezit, al
Sărăcuțului.

De odată gazda, coana preotesi-
ca zise :

— „Să rupem turța!”

Repede o sulgă aduse o tavă și
un cozonac ca un ertos.

Nănașa, o cucoană tânără dar
grăsulie, lupă pe Sărăcuț și îl a-
șeză pe un scaun.

Părințele Ion la rândul, cu na-
șul, un domn ce de 40 de ani, gras
și cu mustăzile răscolite ca două
cue de cuier, turnară pe o tablă un
pumn de frânzi, mari, mici, cum
și doi napoleoni strălucitori. Ma-
ma lui Sărăcuțul aduse o lingură,
un toc, cum și o bucată de cozonac.

Apoi, toți din casă jucărăm turte
de asupra căpușorului alb și
frânserăm în pagru părți. Apoi
gazda preotesica, întinse tava.

Eu mă așteptai să se repeadă Să-
răcuțul la bani, dar îi-aj găsit: el
a întis cele două degete: arăta-
rul și degetul ceal mairă de la mână
dreaptă și făcându-l pe cel ar-
tător cange, trase bucata de cozo-
nac că era mai dulce și începu a
molfăi.

— Hă-hăl! făcură toți.

— Are să fie gospodină bună
zise mama.

Eu nu știu ce să cred de Sără-
cuțul. La început mi-am zis: „A-
tuită numai de bani nu are să-i fie
în lume”. Inșă când am auzit, că
are să jasă gospodină bună, am
întrebat :

— Da ce nu e băiat ?

— Fată, făcu coana preotesi-
ca nu stii.

La asta am rămas pe gânduri, și
în închipuirea mea parcă vedeam
pe Sărăcuț mare, gospodină, și el
cu alt Sărăcuț înconjurat de pă-
puși cu picioarele rupte și de ureți
fără urechi iar ca der gospodăresc
pe Sărăcuțul de azi cu mâinile pline
de aluat.

I. Dragoș

RAPSODIA TOAMNEI

*Toamnă, toamnă, risipit-ai frunze moarte peste fir
Plânsul vântului le 'ngroapă, ochii cerului le plânge.
Toamnă, toamnă, prinde-ți doliu, floarea florilor se frânge.
Pleoapa zărilor se pleacă, întunecul se strânge
Și lumina se distramă tot mai slabă 'n fir subțire.*

*Toamnă, toamna, cântăreții s'au pierdut de mult în zare.
Cântul visurilor noastre, toamnă cine-o să-l mai cânte ?
Plânsul crengilor uscate crângul trist o să-l frământă
Și în nopțile 'nghețate cine-o să se mai avânte
Să 'mpletească veste Fire salbă de mărgăritare.*

*Toamnă, toamnă, soțul morții mi-a bătut aseară 'n poartă.
Avea ochii de jărătic și privirile 'ncruntale ;
Mi-a cerut să-i dau iubirea, să-i dau lacrimile toate.
Lacrimi n'am avut nici una căci isvoarele 's secate
Iar iubirea am găsit-o într'un colț de suflet, moartă...*

Octombrie 1920. București.

DEM. GALMAN

Pentru o clipă de șovăială

În vătoarea luptelor pentru apărarea pământului sfânt al Patriei cotropit de dușmani, hârțuit zi și noapte, Sandu soldat în Regt. 23 inf., își uitase, cu desăvârșire, de casa lui, de satul, de copiii lui! Abia acum în retragere aruncat de soarta schimbătoare pe dealaj Corbeștilor de lângă satul lui, privind cu jale spre pășuni în vale, își aducea prin vis aminte cum a plecat el de vesel la regt., atunci în noaptea aceea senină de vară când a prins a suna clopotul a mobilizare... cum apoi au trecut ei pe pământul acump al Transilvaniei, rupt din trupul țării, vis sublim fărâșit dealungul veacului pentru împlinirea idealului măreț! Ce departe i se păreau lui zilele acelea mărete! Și acum ajuns să-și aperse pământul lor câminul lor drag — o ce lucru grozav, ce zbucium cumplit pentru un om ca Sandu!

Cântă să pătrundă cu ochii acolo departe să-și vadă copilăși, poate ei se roagă acum pentru tatăl lor și pentru țara necastă mult încercată.

Și în dimineata următoare, într-o zi mohorâtă de toamnă, urmăriți de dușman se retrag în grabă prin satul Negrilești. Când a păsit Sandu pe drumul acela atât de cunoscut lui, când a văzut primii oameni din satul lui l'a încins un dor nebun și într-o fugă a pornit să-i mai vadă odată... și apoi ce va fi! Cu cât foc și cu câtă dragoste i-a strâns la pieptu-i care clocoțea de sbucium și de durere. Într'un târziu a vrut să plece... camarazii trecuseră erau poate departe — dar când copilăși plângând s'au agățat de hainele luiși-l întrebau cu un glas plângător, înfiorător: "tăticule cum ne lași singuri" n'a mai putut face nici o mișcare, a rămas încremenit cu ochii în ochii copiilor în are eitea toată desnădeidea, toată speranța mună în ei: a uitat de tot și

sdrobit s'a lăsat pe marginea patului și lacrimi amare au început să-i curgă — lacrimi de durere pentru soarta lui neferocită. Și rămas!... pe când — pe linia satului apăreau primele patrulare dușmane. În seara următoare Sandu fu dat lipsă la ape! — zile întregi au trecut apoi, vuetul luptelor se depărtase tot mai mult iar în satul Negrilești lăsat aproape pustiu de vijelia războiului trecută peste el, stăpâneau dușmanii!

Sandu îmbrăcat în hainele lui de vremuri, trist și amărât se gândea mereu la fapta lui nesocotită. Cum să rămăse el aci cu dușmanii, să-și părăsească camarazii cu care îndurase toate durerile și împărțise cu ei toate nevoile și griile, camarazii care luptau pentru salvarea patriei, să-și părăsească țara lui tocmai acum... el dezertor!

O, acest cuvânt îi suna groznic în urechi, acum abia își da el seama ce grozăvie făcuse. Umbla ca un hoț prin sat îl dureau toate privirile oamenilor din sat îi era rușine de el și cuvântul dezertor îl urmărea necontenit. Și vesti tot mai rele soseau... Bucureștiul ocupat... o parte din țară ocupată, speranțe pierdute... visuri, ideluri spulberate.

Sandu era tot mai abătut — îl muceau gânduri nebune! Să fugă să ajungă acolo unde nu erau dușmani, acolo pe pământul liber să moară sub cutele steagului — acolo voia el să meargă — să steargă rușinea făcută atunci în clipa de șovăială. Dar frontul era la Focșani... depărtarea îl desnădejdăia! Cum va putea ajunge acolo și cum va putea trece prin acel zid de nepătruns! Era tot mai abătut tot mai sbuciumat și într-o noapte întinecoasă, fără să arunce măcar o privire celor dragi, fără să mai gândească mănăst de un singur tel eși, ca un

hot din casă, din sat și luă drumul Bucureștiului! Mergea zi și noapte, ars de frigurile speranței că va putea ajunge! Dar oare îl vor mai primi ei pe el... dezertorul! Nu, nu se poate, va spune tot: se va ruga va implora să-l lăse să moară pentru țară. După trei zile ajunse la București dar îl ocolii! Erau prea mulți dușmani acolo și apoi îi era teamă să nu-l prindă, să nu-l oprească — și el n'avea doar timp de stat. Mergea mereu când trecu de Plocești — văzu arzând sondele... bogăția țării jertfită pe altarul suferinței pentru binele ei! Sufletul lui era tot mai otelit. Văzuse în lunkul lui drum toate chinurile și suferințele celor cari rămăseseră să-și plângă căminul distrus. Văzuse toată jalea care apăsa peste biata lui țară! Simțea puteri de urias și jura răzbunare cumplită.

Acum mergea numai noaptea, era în preajma frontului dușman și obosit peste măsură, flămând și rupt ajunsese înfărsit la un sat lângă Brăila. Că se știa aproape, îi da puteri noi și văzuse el colo în zare... departe, acolo trebuiau să fie ei. Dar cum să ajungă. Incerca de 4 zileși pierduse orice speranță când într-o dimineată fu scos cu copil și bătrânii din sat să sape la tranșee. Iarăși îi reinviaseră speranțele. De acolo, zicea el, voi putea fugi — apoi voi trece sași voi muri — era hotărât! Și seara când să-i pornească înapoi, el rămase ascuns într'un șant. Văzuse el frontul, nu era departe de acolo și Dumnezeu va fi bun și îl va ajuta...

Și când se înopță bine porni strecurându-se ușor... Mergea de aproape un ceas era sfârșit de oboseală și acum trebuia să se târască.

Era aproape de tranșeele dușmană. Îi se rosea hainele în coate și renunghi, inima îi

bătea cumpănit, era sfârșit de emoții și cu buzele arse în gâna fierbinte o rugă către Dumnezeu. Trebuia să treacă! O rachetă zbură, lăsând o dără de lumină albă și oprit, speriat văzu în fața lui sârmă ghimpată înșirată dealungul. Dar el zărise aci o poartă lăsată în sârmă... de acolo va merge el. Inceț, tiptil, strecurându-se ca un șarpe prin iarba înaltă -- ocrotit de vântul care suera cumpănit de noaptea întunecoasă, țînându-și răsuflarea, cu șiroaiele de sudoare curgându-i pe trup... trecu și sfârșit rămase întins acolo la doi pași de tranșea dusmană. Buzele lui îngâneau tot mai repede răgăciuni fierbinti și gândul că acolo la câțiva metri sunt camarazii lui, îi dădu puteri noi, se ridică în coate și porni iarăși târâs. Îi mâna un singur gând să ajungă acolo și apoi să moară. Îi ardea tot truul ca în foc, era sfârșit și într-o scurtare ultimă suptemă se ridică clătîndu-se în picioare, seose un strigăt înflorător: Camarazi! și căzu fără conștiință acolo pe marginea santului... pe pământul liber! Câteva pocnituri porniră de la dusman, iar ai noștri incremențiți o clipă... nimii îi traseră în șant!

Când s'a trezit la postul de comandă și a văzut ofiteri și soldați strănși în jurul lui, deschise ochii mari, apucă mantaua unui ofiter aplecat spre el și sărută ca pe o icoa-

nă sfântă și își pierdu din nou conștiința!

În urmă a spus el comandantului său tot, cum părăsise, cum a fugit cum a venit aci și, el primul soldat care străbătuse acea zid de nepătruns, el care cu pretul vieții poacăit se reînțoreea din nou să lupte pentru țară... fu iertat și trimis din nou la regimentul său.

Când și-a revăzut camarazii i s'au umplut ochii de lacrimi și nu putu să le spună decât: Fraților, iertați-mă, am greșit atunci când v'am părăsit. Iar când i s'a dat din nou armă, a clocotit în el toată ura strănsă în sufletul lui și ochii i-au scânteiat cu gândul la răzbu-narea-i cumpănită.

Intra la luptă cu un curaj nebun. Era mulțumit de orice izbândă -- fusese înaintat caporal... apoi sergent, dar nu-și putea ierta încă greșeala ce făcuse. Era prea puțin ce făcuse el!

Și atunci în văltoarea acia, în zilele de grea cumpănă, când rușii părăseau frontul, iar dușmanii încercau îndărjiti să rupă acea zid viu de românii să ocupe și Moldova, Sandu cu compania lui era în prima linie. În jurul lor se făcuse un gol mare. Ajutoarele nu seoseau. Când dusmanul porni la atac în rânduri dese! Se prăvăliră peste ei ca un val vijelios, luptară cu disterare, dar alte rânduri de dușmani

veneau tot mai cumpănite, coplesiti se retraseră, ofiterii nu mai aveau, căzuseră toți. Sandu văzu atunci că dacă dusmanul va trece pe acolo, frontul va fi rupt, dușmanii vor pătrunde în Moldova... fu o scelipire ca de fulger pentru el... se opri și răenind cumpănit la camarazii săi îi opri. -- Ca un eșit din minți cu părul vâlvoi, cu arma în mână, ca un arhanghel ieșit din pământ, brav urmaș al legendărilor strămoși, începu să le vorbească repede... să-i con-jure... patrie -- Dumnezeu -- cuvinte fără sir, răenea și electrizati, toți se întoarseră înapoi și cu un curaj nebun și o mână de oameni se răpustiră vijelios peste dușmanii care înainta. Luptau cu dis-perare, soarta țării era în joc.

Erau coplesiti deja, când regimentul de vânători sosit în ajutor, porni în sunetul atacului la baionetă și, ca un val care curată tot, așa curățăra ei câmpul de dușmani. Izbândă era a noastră! Patria era salvată!

A doua zi sergentul Sandu fu găsit pe câmpul de luptă în mijlocul unui morman de dușmani -- întins, cu fața în sus, cu ochii mari deschiși, cătra Cerul îndurător.

Fu citat în ordin de zi și decorat cu „Virtutea Măritară”. Își isbășise în sfârșit... clipa de șovăială.

Gogu Dumitrescu-B

UNUI STREIN

Străinule nu cerceta
Cum s'a făcut să ne 'ntălnim
De-i căuta pe-un drum să fim
Mă voi feri din calea ta.

Necunoscut vreau să-mi rămâi
Și eu tot ast-fel să-ți rămân.
Ca să poți fi ori-când stăpân
Pe gândul meu ca 'n clipa întâi.

Adela P.

RĂSPUNS LUI NICUȘOR

Lângă sobă, la căldură,
Cu nepotu stă bunicu...
Moșul multe îl întreabă
Căci de toate știe Nicu..

Mititelul cu-o peniță
Sgărie (adică scrie)
Placa fratelui său Mișu...
Căci de toate Nicu știe!

— Nicușor, sa-mi spui tu, cine
Face merele pe cracă?...
Nicu stă murat și-i spune:
«Mărul, cine vrei să faci?»

— Bine, bine-i zice moșul
Mărul, știm noi fiecare...
Dar de ce, așa de pildă,
Nu le face vaca oare?

Și micuțul, cu penița
Sgârâind mai tare placa,
Dintr'o dată îi răsună:
«Du-te și întreabă vaca!»

George Gregorian.

DIN CARTEA MUNȚILOR

Bucureși Dumbravă

Deschide moșnege conacul
Dă-mi cartea cu table de piele,
Tu nu vezi ce plin îmi e sacul
De ierburi și bune și rele...
E drum pân' la tine din vale,
O știu căiătorii cei buni.
Trecut-am vâraiele tale
Pe brazi răsturnați de furtuni.
Deschide moșnege bordeiul
La ce 'ntrebi—de unde—te știu
Ascute-mi mai bine condeiul
Dă-mi cartea minunei să scriu...
Să duc din a clozelor goană
Jos, celor ce nu pot uica
Senina și sfânta icoană
Mărirea și liniștea ta,
Deschide-mi deschide-mi cărare
Spre cumiie raiului tău,
Să-mi fluture sufletu 'n zare.
Deschide-mi moșnege Cealtau.

Maria Guntă

LĂUTARUL

De mult s'au scuturat frunzele îngălbenite și vântul purtându-je în chip de joc a troenit cărările; de mult în ciruri tot mai rare pașunile au împânzit mialtul depărtărilor, luându-și drumul lor prubeag spre alte zări.

Oa un spectru al morții albe din depărtări iarna își trimite vestitorii și pasările negre prin croacăniți sinistru trambitează apropierea ei. Tremură prin ganguri învelită în haina lor sdrentuită cu lacrimile înghețate pe obraji copii tuturor și ai nimănui. În colțul străzilor cercetorii u-

rează trecătorilor norocul de cari ei au fost lipsiți. La un loc mizeria se târâste alături de imbelșugare; iar acolo sus în preajma căminului se tes minunate povestiri vesele pe care cei de jos n'au dreptul să le audă.

Cu cei câțiva gologani câștigați din munca unei zile lucrătorii caută să-și ineco în vin neozurile lor și să uite suferința celor deacasă. A rareori trece câte un întârziat cu gulerul ridicat, parând o matabală neagră în lumina slabă a jelinarelor ce strălucesc răscrușturile.

Din edificiile pompoase și din dughenile mizerabile aceiași lumină palidă stearsă zugrăvește pe jos patrate gălbui.

Din cărciumi, când usa se deschide spre a lăsa să iasă vre'un consumator, se revarsă afară un miros acru de băuturi și nouri albaștri de fum—inăuntru răcnete, țipește, glasuri răgușite de belivi cântă întovărășind vioara, un vals uitat de oameni și de Dumnezeu!

Din clopotnița biserici cu trăgănelile unui om bolnav un glasernic hodorogit bate 11 ora.

Un chip de om cocăriat se oprește o clipă, apoi pornește târându-și picioarele și clătinându-se la fiecare pas. În cap îi stă înfundată peste urechi o pălărie tare cu fundul spart. Pe piept în zadar se căsnește să strângă o redingotă subtilă și înverzită de vreme, dar descusută pe la încheieturi. Pantaloni pe tece, iar galoși rupți legați cu sfoară par mai mult niste curiozități de muzeu, de cât încălțăminte.

E bătrân. În lumina fără viață a becurilor cu gaz barba-i rară și cenușie tremură, ca bătută de vânt. Ai crede văzându-l, că e jidovul răătăcitor. Sub brațul stâng ține o vioară cu două coarde plesnite, iar în arcuș nu are de cât vre-o câteva fire de păr.

În ochii spălăciți se citește disperarea mută a celor asvârliti pe drumuri, fără adăpost și ceva mai grozav: foamea! De ieri cutreeră străzile cântându-și pe sub ferestrele celor avuți și în fata cârciumilor de mahala aceleași române bătrâne cu o melancolie adâncă.

De ieri își plânge foamea pe coardele-i gata să se rupă și nimeni nu-l ascultă, căci o bătrân și zdrentăros.

Degetele-i slăbite tremură convulsiv îndoiindu-se pe coarde și nota iese gătuță, tipătoare ca și cum și ea ar cere o bucată de pâine. Încorp simte o sfârșială și ochii mari deschiși jinduesc cu o poftă sălbatecă la mizerabila pâine neagră de pe taraba brutarilor. Să ceară, să cersească? Ii e rusine. El nu e cerșetor, el muzicant pretut pe vremuri!

A bătut la toate cârciumile, dar nici una nu l'a primit. Notărat se apropie de una soundă pitită în colțul ulitei. E plină de lume și nici un muzicant! Își face cruce și surăde trist, dar plin de încredere. Speranța unei bucăți de pâine îi zăbustește în gură. Chefii îi salută cu strigăte de bucurie, căci muzica

le lipsea. Toți îi cer să cânte și el cu ochii după mâncare se sfârșea. Coardele învechite au scârțâit îngrozitor sub apăsarea degetelor tremurânde, scoțând un vaet ca al pasărilor de pradă. În zadar se străduiește făcând eforturi disperate, în zadar! În tot cântecul nu e decât o jale sfâșietoare și ei vor veselie, nu jale!

Betivilor nu le-a plăcut și cârciumarul, ca să nu-și supere musterii l'a dat afară și pîndcă se încăpătâna să cânte înainte ca un nebun, i-a dat un brâncuș și l'a asvârlit în stradă.

A alunecat și căzând vioara s'a spart în zeci de bucăți scoțând din toate încheieturile un vaet surd. Rămase o clipă cu răsuflarea întretăiată privind rămășițele. Sângele îi văjia sub tâmple. Din gâttelej uscat nu putea scoate nici un sunet. Tâmpit privea vioara, sângele ce-i curgea din rane, strada pustie și cârciuma din care i venise pieirea.

Ca o stea luminoasă ce se ivește singură în noapte și se trezi în minte o întrebare ce stăruia cu o încăpătânare diabolică: Ce să mă fac?

În simplitatea lui toată suferința, desnađeideea și brutalitatea împrejurărilor se cristalizau în strigătul acesta întrebător.

Pjerdut, aiurit, fără o vorbă, mașinalicește strânse rămășițele și plecă împleticindu-se cu două lacrimi mari pe obraji.

Nu se gândea nici să blesteme și nici să urască, nu avea putere. Se așeză pe marginea drumului și plânse sbuciumat. Uitase de foame. Plângea vioara-i dragă, amintire de la sârmanul lui tată, pe coardele căreia în note duioase își spusese prima lui dragoste. Clipele-i de multumire sufletească și fericirile altora, cu ea își câștiga cum putea pâinea cea de toate zilele.

Întrebarea îi revenea din nou. Adună bucățile, le puse

căpătāju și cu ochii ațintiti în gol, tremurând în haina-i subțire, așteptă o liniște eternă. În toropeala plăcută ce-i cuprindea vazu vioara întreagă cântând primul lui cântec de dragoste.

După ce viscoșise îndeajuns și ninsoarea căzuse din belșug în timpul nopții, măturătorii găsiră a doua zi dormind serinului somn al morților pe sârmanul lăutar.

Cornelius Mîhăescu

CRONICA POLITICA

INTERNA

Încă odată poporul românesc e dovedit că n'are spirit revoluționar, iar conducătorii grevei că n-au simț politic.

Vestită cu zgomot și anagajată superb prin trimiterea unui ultimatum, greva generală a avut o execuție tăcută și rece din partea lu. crătorilor și s'a încheiat umil cu memorii adresate guvernului.

Nici un gest mai de seamă, nici o idee nouă, nici o pornire mai puternică; aceleași interese egoiste de clasă contra societății întregi; nimic n'a ilustrat, și prin nimic nu s'a disjins această grevă care n'a reușit să fie generală, dar care se sfârșește ezi lamentabil în mijlocul nepăsării și antipatiei generale.

Graba cu care opinia publică a respins la prima ocazie vechile partide și vechii oameni, n'a fost lăsată laoparte când a fost vorba să svârle și pe noii profesori, adică pe noii vânzători de minuni în piețele publice. Or fi fost ele încă, zile și erorile aduse din străinătate; poporul nostru nu le-a prețuit. Rusia vecină cu el, e strânsă străină, deși e la capătul călătoriei al lumii, sau mai bine nu există.

Lucrători și public au depus concluzia, că din cutia goală, ștambatorii pot scoate o multime de lucruri mari, dar teș goale.

EXTERNA.

Unirea Basarabiei, care era un fapt real, a devenit și un fapt pe hârtie.

Sergiu Manolăscu
2 Noiembrie 1920.

AMINTIREA

ROBIE

*Ușoară ca un fulg plutești pe ape
Și 'n fiecare undă-ți oglindești
Trecutul neuitatelor povești,
Atât de gingaș înflorești sub pleoape!*

*Când fâlfâind din aripi ca un flutur,
In jurul unei candelă 'n amurg,
Atâția stropi de mângâere curg,
Incânt și frunzele de dor se scutur!*

*Și depe ramuri una câte una
Le duce vântul — crud și nemilos, —
Căci ele nu cunosc ce e minciuna.*

*Privind pe unde-și rătăcește luna
Sarâsul ei de ghiață și tăios,
Te stingi, vibrând în noi, ca 'ntotdeauna!*

V. Bujur.

*Asemeni unor sclave de-apururi osândite
Să 'nvie iobăgia unui despot hain
Ascultă de porunca ne'nfrântului destin,
Popoarele de astre prin spații infinite.*

*Și-asemeni unor inimi ce tremură 'nfrățite
De-aceleași suterințe, din văile pustii,
Pe aripe ușoare de raze arginții
Ele 'și trimit salutul luminii lor vrăjite.*

*In veci de veci aceleași...Pe-aceleași căi aștern
Comori de strălucire, chemări zadărnice,
Dorințe ne 'mplinite, nădejdi înăbușite
In temnița de ghiață a hăului etern,*

Vasile Rodie.

Visul Destinului

— Urmare și sfârșit —

Ajunsa pe coama dealului ce că-
 în șoseaua principală, drumul de-
veni foarte greu. Caii se opinteau
din răspuțeri, oamenii îi îndemneau
prin șoapte, chesoanele adungă-
neau, trosneau sub greutate, până
când însfârșit coloana ajunse pe
coama dămbului. Matei putu vedea
că se apropie de țintă.

Privi frontul și rămase înmărmu-
rit. Sufletul lui bătrân de atâtea
chinuri nedrepte se încălzi deodată
de văpaia acestei aurori a morții și
în tocmăi ca pasărea ce vine la
far ca să moară pentru o scântee
de lumină. Matei simți nevoia ne-
mărginită de a grăbi pașii ulținei
datorii. Și'n noaptea aceia umedă
se auzi ordii de galop.

Tunurile răgeau înspăimântător,
loviturile cădeau cu nemilulă fă-
ră a se putea distinge una de alta,
pământul se cutremura ca erupția
unui vulcan, iar cerul înrosit de o
pară de foc uriașe, însemna pe el
cu limbi de foc „Mărășești”.

Patru oameni călări fură trimiși
fa patruză pentru siguranța în
mars.

După un sfert de oră de drum,
bombardamentul luă o proporție
fantastică. Salve de sute de auri

de foc păreau că seufundă pământul,
iar bubuițul lor se transfor-
ma, se amestecă cu răpălala șuve-
lor și loacatul mărășețelor, într'un
tunet prelung, care uria peste pă-
durea Mărășeștilor cu un ecou în-
sufit. Se credea atunci că era to-
ce putea urechi omenești să supor-
te mai înspăimântător.

Zeci de mii de rachete ca niște
stele căzătoare, inundau pământul
cu lumina lor roșatică și albuș-
trie, ce pălăia la pământ, tremu-
rând și luminând frontul cu o lu-
mină de iad.

Caii începură să sforăie, deveniră
nervosi, căci vântul le aducea ma-
ros de sânge și de carne omene-
ască.

Ambulante pline de răniți tre-
ceau ca fantome în goană nebună,
dar nu se auzea nici un vaiet.

Eroi fără pereche gândea Matei.
Câți dintre noi poate îngropați în
margină de drum, fără cruce, fără
poră, fără o vorbă de mângâere
din partea celor iușiți vouă, câți
dintre voi 'în spasmul morții nu
înceremenți cu surâsul pe buze și
tu mințe omenească, de ce te o-
prești și nu ne spui de ce?

Astfel gândea Matei în alisele

aceloa și dacă cineva s'ar fi uitat
în ochii lui, ar fi zărit că lucea
o lacrimă ce nu vroia să cadă.

Coloana coborî pe valea Bucu-
menilor în trapul oajilor. Un văjuz
ca un cântec de moarte se prelunzi
deasupra coloanei. Un obuz de ca-
libru mare se sparse înapoia u-
nului cheson, ridicând o furună
de pământ în flăcări. Inimile stă-
tură în loc o clipă și caii sforăind
ridicându-se în două picioare se
năpustiră într-o fugă năprasnică.
Oamenii prinse dărtogii și cu grea-
ți putu liniști. Văjuzurile începa-
ră să se îndesească însă obuzele
le cădeau înainte la cinci sute me-
tri. Inamicul încadrase șoseaua. Se
dădu un ordin și chesoanele se ră-
rijă.

Un alt obuz trimis mai cu pre-
cizie, îl auzii cum vine răsturnând
munți de aer și când inimile și
rațiunea stău pe loc, cu un ropot
ca de trăsnet obuzul se sparse a-
proape de unul din chesoane, arun-
când înspre cer un vârtej de pă-
mânt și foc, pe când schijele și
pau lugubru în noapte după carne
omenească.

Din fericire nu fu rănit niciun
om. Unui singur cal îi rupse două

picioare. L-au delimitat și lasat locul, iar când chesonul se puse în mișcare, se auză în noaptea bernită ca într-o pulberă de șgură, nechezatul prelung și plângător al bietului animal ce și chema stă. pânul care-i părăsise pentru totdeauna.

Un ropot se distinsu în noapte. Un călăreț ce părea descompus de groază se apropiă și înmână un ordin lui Matei, dădu grabit pînă teni calului și pieri în întuneric.

O ploaie ca de ghiară, începu ca să cadă repede și deasă, încât caii nauciți loviți în față, păreau că cu greu mai puteau distinge drumul. Părul lor spălat de spumă prinsese un fel de iustru, astfel că atunci când lumina fulgeră e chipă, caii păreau uși cu păcură și luceau în noapte ca niște cerri urjași.

Matei opri coloana pentru câteva minute, desfăcu plicul și cu greu îl putu citi. Era un ordin urgent de retragere, inamicul îl descoperise.

Nu comunică nimănui nimic despre acest ordin, se aruncă pe cal merse aproape în mijlocul chesoanelor și strigă:

Camarazi ceți ceși iubesc țara, și vor săși cei frații, ducându-le obuze pentru luptă, să vie după mine.

Ca o scântee se strecură în lănimă aceste cuvinte. Oamenii înceoară vânoș dârlogii în mâini, rezpeziră pînătenii în carne și țâșni sângele și se năpustiră ca o furună pe șoseaua ce urea dâmbul Buciumenilor.

Când coloana se opri din acoa fugă năpraznică, din grîndina de schije și străpnele, se mijea de zău.

Pentru a putea distinge locul, Matei se suși într'un coș și privi.

Linia tranșelor ca un culeus de trăsnet de pământ se distingeau cu greu la o mie de metri. Impuscături răzlete fusoteite de câte un ofet prelung al tunului, se învâlmășea, se topea într'un fel de toropeală în văzduh. Nori albi, cleși de aburi se ridicau molateci oboșiți de pământul rămat de obuze, iar în depărtări se deslășea vaoetele stinse ale rânților din fața tranșelor, ce nu mai puteau fi ridicați din cauza luminei ce sosise fără veste.

Ceva mai la stînga după un bot de deal, câțiva moștri de otel

stăteau încremenți oboșiți par'că cu gura întinsă afară din frunza, rele cele scoperea trupul și păreau că rânjese.

Se dădu un ordin, oamenii prinseră câte un obuz în brațe și în frunte cu Matei se furisară tirindu-se înspre baterie. Obuze mău, quirea se auzi un strigăt, Vitejii bateriei electrizati par'că, se uită răncopoi. Și iutocmai ca naufragiații care au zărit pânza unei nave în care își vor găsi scăparea, se aruncară în întâmpinarea salvațiilor.

Obuzele se trecu din mână în mână.

Comandamentul prinzând de veste de aducerea muniției pe front, transmisu un ordin urgent la telefon.

Inamicul oboșit. Bateria va începe de îndată foc preparator de atac în secțiun 2. Loviturile precedente pentru a se economisi munițiile.

Când moștrii treziți dău seaua începură să rage în limba lor, pe fața lui Matei fulgeră un zămbet. Și drept în picioare alături de Căpitanu cu ochii către moartea ce pleca din gura tunurilor, către gloria și răzbanarea a lor noștri, aculta încălzit de acest cântec lungtru al obuzului, ce ca un nebun în dansul morții pleca să ne răzbană ducând cu el dorul, năzuințele noastre, sejea de mândrie a unui ceam întreg și speranța nesfârșită a biruinței.

Inamicul prins fără de veste în acest uragan de foc se zăpăci.

Se vedeau sfărâmături de arme zburând amestecate cu o furună de pământ în flăcări. Capete apăreau, dispăreau în mișcări disperate în tranșele inamice și se putu distinge cum inamicii se scurgea grăbit prin șanturi de comunicație.

Decătu tunurile amuțiră. O herberu, un furicar de oameni din tranșele noastre apăru; li se distinsu mai întâiu capul, apoi jumătăți și înfărgit în picioare în fața tranșelor. Un ura formidabil, de se cutremură văzduhul izbucni ca un răget de fiară și se pierdu în fum. Un parăit de armă se decăprinsu din spre inamic.

Rândul se clătina o chipă, se stîrbi dar nu sovăi. Înfărgit înfăi că au ajunsa la tranșee. Se văd mâni ce degetele resfiră rîdicata către cer, urlete ca de fiară

râniță, o învâlmășeală îmbrăcătă într'an fum negricios, ce se strecoară îmbrăncindu-se în rotocoșe mici. Nu se mai vede nici un om, au sărit toți în tranșeele inamice și le-au ocupat.

Inamicul desleptat, aruncă o ploaie de obuze pe viteji.

Un văjitt ca un țipăt dureros se lungi înspre baterie.

Păzea d. le sublocotenent, se clăuzi un strigăt. Obuzul se aparce în spinarea dealului, ca un trăsnet. O schijă se desprinsu și lovi pe Matei drept în frunte. Se clătina, rîdică brațele ca și când voi să se agate de ceva și se prăbusi pe spate într'o creștătură de pământ.

Când căpitanul și doi soldați epăsi săi deo ajutor, găsiră pe Matei cu fața însuș cu ochii deschiși marți, fecă în viață.

Matei se ridică în coate, și ed uită țintă în ochii căpitanului.

— Domnule căpitan, șopti el cu vocea stinsă, vreau să vorbesc cu plutonierul meu.

Când sosi plutonierul și se aplice că la urechea lui, muribundul înținse brațele, îi îmbrăță soplin, dău:

— Măe dor de nevastă Ciaraș, și te rog ne tine când te vei dău la București, dă pe la ea și spune-i că Matei în cea din urmă ropă, pirare a murit cu gândul la ea.

— De ce să mori d-le sublocotenent, înghău plutonierul prietor lacrimi.

— Nu, i nimic Ciaraș, nu, i nimic, comunică și camaraziilor mei dela chesoane, că le mulțumesc.

Toți cei de față plîngeau.

Un cehălăit se auzi și un căine lătos și plin de norof își făcu leu prietor picioarele celor prezenti și apropiindu-se de Matei începu să linge mână. Matei holbă ochii când zări pe DOR brațele înșoprită ed i tremure ca apuceate de friguri și îngănă într'o efortare disperată.

DOR, tu, tu ed i spus...

Apoi privirile i se lungi a drum, lupă i se mototeh în gât și clăuzu cu fața în sus, cu ochii deschiși către cer. O bobină negricioasă de sânge rânzi în cotălgare. Pe buște lui abe șea de expresive acum când ochii privosau în altă lume, părea că încremențea un zămbet șoptit în durerea ce de pe urmă.

M. I. Omăd

Galati, 9. Decembrie, 1907

LUDVIG UHLAND

Castelul de pe țărmul mării

Văzut-ai tu înălțul
Castel pe țărmul mării?
Pe el trec nori de aur
În preajma înscrierii.

De-un veac se oglidește
În limpezile ape,
Și pururi stă de focul
Amurgului aproape,

— Da, am văzut înălțul
Castel pe țărmul mării,
Trecea deasupra-i luna
Pe el sta ceața serii.

— Dar valurile, vântul
Cântări voioase oare?
Șoptia prin săli laută
Vr' un cânt de sărbătoare?

— Tăcut era și vântul
Și apele domoale
Și-am auzit un cântec
Sunând priu săli a jale.

— Văzut-ai pe împăratul
Trecând cu-a lui soție
Incununăți cu aur.
Cu haină purpurie,

Duceau cu ei pe cea mai
Frumoasă din fecioare,
Cu păr bălai de aur
Cu chelou rupt din soare?

— Văzui trecând părinții
Cu fața întristată
Cu haine mohorâte
Dar n'am zărit pe fată.

Av. G. Hatmanu.

BCU Cluj / Centrul de Cercetare și Bibliotecă Cluj

MOARA DE VÂNT

Poate să fie de atunci vre-o zece ani și mai bine, după cum mi-aduc aminte. Știu că eram mic, și că eram ghințat de cel din casă toată ziua. Nu știam ce e să stai jos: tot timpul aștergam și mă jucam, cu ceea ce nici nu-ți trece prin minte. Într-o seară de toamnă, moș Neculai, un bătrân din sat, povestea în mijlocul femeilor și bărbatilor, ceva frumos. Mă apropiai și eu să ascult povestea:

„Pe când eram ca voi, începea el, cunosteam în satul meu pe „Nenea Călin”, așa îi ziceam noi, care avea o moară de vânt în capul satului în spre partea de unde răsare soarele. Și acum parcă văd moara înaltă, suită pe o movilă de pământ, cu 4 aripi negre și mari, prinse de o sândramă de scânduri învechite de ploaie și căldură. „La moară la Nea Călin” îi ziceau 3—4 sate de prin prejur. Primăvara mai și

ies, când bătea vântul de la băltă, mergea moara toată ziua, iar Călin scotea parale bune; câte odată mai lua și vama de porumb sau grâu, așa că trăia bine. Noaptea închidea moara cu un încâtgreu iar vara dormea băiatul lui cel mare, Ion, acolo.

În o seară, număitese strănsăra vre-o câțiva vecini de ai lui Călin și vorbeau tare cu Ion: Mă apropii și eu, și ascultai la ce vorbeau:

— Când i-ți spui mă Marișe, zise Ion unui băiețan, de ce nu mă crezi? Doar n-us coborî mie să nu știu ce vorbesc! N'auzi mă! Aseară m'am dus de vreme la moară ca să mă culc noaptea acolo.

Luasem cu mine și pe Negruța, căteaua noastră și o manta pe care să dorm. Se înnoptase și eu cu usa deschisă, aproape că adormisese. Eram cum se zice între via și viață. Negruța lângă mine dormea.

Numai ce deodată aud spre pod un fel de geamăt, un săsăt prolung și o fâlfăire de aripi. Am sărit ca ars am ascultat. Tot atunci se destăpă și Negruța, care văzându-mă speriat, începu să asculte și ea de unde venea sgomotul. Nu îndrăzneam să mă mișc. Mă gândeam: dacă fi ceva rău mă omorâ, lăsați capul jos pe mantaua asternută și iar începu să asculte. Afară luceau stelele ca focul. Într'un timp nu se mai auzi nimic, dar mai pe urmă auzii un fluierat scurt și obodorigire cumplită mă făcu să tresar. Am închis ochii la un noroc și am rămas așa. După aia nu mai știu nimic. Știu doar că m'am destăpătat din somn târziu, și a fără zorile zilei se revărsau. Vre-o două căruțe cu saci se opriseră înaintea ușii deschise. A venit apoi și tata dar nu i-am spus nimic.

— Să știți că e stație, mă.

strigă un băștan, care ascultase cu luare aminte.

— Sau strigoi de umblă noaptea, adăogă un om mai băștran.

Eu care ascultasem, încremănisem acolo. Mă gândeam: cum o fi aia stafie? sau strigoi?..

După câțva timp, s'au sculat cu toții hotărâți că la noaptea să mai meargă vre-o patru la moara lui Călin, să asculte și ei.

II

A doua zi tot satul știa că în moara lui Nene aCălin sunt duhuri rele și stafii, care umblă și noaptea în puterea doptii.

La o săptămână după asta, în toată comuna nu se mai vorbea de cât de moara de vânt a lui Nenea Călin.

În seara aceea, aproape tot satul era strâns în maidanul din mijlocul satului, ca să hotărască ce trebuie să facă: or să dărâme moara, ori altceva. Dintr'o parte a mulțimii, ia-

tă că se scoală Moș Vasile băștranul cunoscut de toată lumea din sat. Și copilul din fașă îl cunoștea. Cam sfios el începe:

Fetii moșului. Când eram mic, în satul meu se vorbea tot așa ceva. Uite ce e de făcut: flăcăii cei mai puternici și mai cu curaj, să meargă înarmați și să se urce în podul morii, ca să vadă ce e:

Toți aprobară spusele lui Moș Vasile. Numai vre-o câteva babe se închinau murmurând că e păcat să moară flăcăii, că să nu se urce acolo, că strigoi îi vor mânca și câte altele. Dar lucrul era hotărât.

Iată că pe linia satului, vre-o 40 de flăcăii, tot unul și unul cu tot satul după ei, pășesc spre moara de vânt. Toți erau înarmați până în dinți cu: sape, topoare, coase, ciocane cu ceace puteau să ămeargă fiecare.

Mai multe scări, mergeau înainte duse de copii mai mici.

În partea dreaptă se arată și moara, ca o momâie cu bratele mari, luminată de lu-

na aurie ce se ridica. Scările sunt ridicate pe moară în sus, iar pe ele încep să mișune flăcăii înarmați.

Teama și nerăbdarea erau scrise pe toate fețele. Care mai de care privea la flăcăii ce se urcau.

Iată-i aproape de acoperiș. Patru din ei înfipseră adânc topoarele în scândurile vechi și putrede. O larmă ca de războiu izbucni și sus la cei ce luerau și la cei care asteptau jos. Deodată, o pasăre scornită din somn, zăpăcită se înalță în aer și dispăru. Flăcăii năvălesc în podul morii. Și înăuntru doi pui ai pasărei care sburase peste capetele oamenilor, adunați la moara lui Călin:

Din toate piepturile eși o suflare lungă și toți isbușiră în râs. Iar moș Neculău fu luat cu alai de mulțime, în timp ce femeile și mai ales bătrânele încovoiate de vârstă se răspândiră pâlcuri, pâlcuri pe la case.

D. Zaharescu.

TOAMNA

Loviri discrete bat în geam,
Sunt stropii grei de ploae,
Ce pe fereastră cad încet
Se scurg undind șiroae.

În pieptu-mi inima săltând
O simt cum se tot frânge,
Dar nu doar ea e trist'acum
Natura 'ntreagă plânge.

Cu ochii minții cercetând
Un gând ce mă condamnă
Trăesc pe-un sol întunecat
Și-afară este toamnă.

Pe vatra caldă 'nghemuit,
Motanul leneș toarce,
Povestea timpului trecut,
Ce nu se mai întoarce.

Un talnic dor, cred, și pe ei,
Că-l paște și-l condamnă;
În casă-l jale și pustiu,
Pe când afară-i toamnă.

Dar vântul dă mereu ocol,
Vibrând ca 'ntr'o surdină,
Și-apoi greșind, o ia trudit
Prin colțuri de grădină.

Și'n mersul său el poartă cărd
Podoaba îngălbenită
A pomilor, ce trîști și gol
De-al toamnei vânt se-agită

Prin aer păsările mici
De viață, nici dau semne,
Pe când în câmpul negrit
Se văd rotiri solemne.

Sunt oaspeții ne'nstreinați
Ai toamnei triste: corbii,
Ce prin văzduhul sombru, gol
Se 'ngrămădesc ca orbii.

Și freamătul se 'naltă surd,
C'abia Pazu, ca 'n șoapte,
Purtat prin haosul cernit
De-un vânt din miază-noapte.

Privesc spectacolul de-afară,
Al toamnei negru doliu,
Ce-a 'nvăluit cuprinsu 'ntreg
Cu tristul său lintoliu

MAȘA MIHAILOVNA

Mașinale înaintau repede printre lanurile de grâu, secerând spicele coapte în grâmezorii mici la pământ. În urma lor lucrătorii, prizonieri din război, legau aceste grâmezioare în snopi, cari culcați în neorânduială peste miriște, se asemănau cu soldații căzuți în urma unui atac. Brațele li se mișcau mașinal, fără nici o directivă, lăsând să se vadă, că lucrează din silă și nu de bună voie. Erau aproape toți tineri, bine făcuți, dar aveau privirea apatică, aproape tristă, și paloarea feței lor, nu a putut-o negri nici arșița soarelui, care în Rusia este tot așa de fierbinte în Iulie, precu meste de mesuferit gerul de peste treizeci de grade în Ianuarie.

În decursul lucrului vorbeau între ei puțin și nu prea luau în seamă nici îndemnul celor câțiva cazaci, cari îi supravegheau de la spate, călare, cu canciuța în mână.

Au fost aduși din lagăr de contele Orlov, ca să-i lucreze și care roada întinselor sale moșii în hambare și sau trezit din viața trândavă fără nici o mișcare a băracilor, în mijlocul câmpiei, într-o lume până atunci necunoscută lor. Mănați la lucru ca niște vite, cu mâncarea slabă și purtarea nemiloasă a supraveghetătorilor, au disperat chiar și aceia, cari de mici copii se îndelețneau cu munca câmpului, iar mulți, pe cari războiul i-a făcut lucrători își treceau zilele în cel mai mare chin.

Căci prizonierii contelui Orlov, se deosebeau nu numai ca naționalitate ci și ca profesie. Dacă lucra alături de neamț, italian, ori ungur, rusneacul, cehul și românul, apoi tot așa lucrau alături diferiți meseriași, profesori, actori, studenți cu țărani și chiar și țiganii curturari.

Cei mai mulți au cerat să se împace cu soarta, unii potrivindu-se împrejurărilor, alții de nevoie, toți erau însă călăuziți de aceeași speranță, că starea lor e ceva provizoriu și curând ori mai târziu va veni timpul, când se vor întoarce iarăși acolo de unde au plecat. Și astfel, culcân-

du-se seara obosiți sculându-se în zori de zi frânți, — lucrau înainte.

Unul dintre ei însă, a încetat odată lucrul tocmai în toată ziua, când ceasul de odihnă era încă departe. Vecinii săi îl priviră mirați. Era un tânăr de vre-o douăzeci și mai bine de ani, în a cărui privire puteai ceți o ură neîmpăcată, amestecată cu o durere abea abea înăbușită. Era singurul între prizonieri, care și în dogoreala mare, lucra cu bluza militară îmbrăcată, pe a cărei mâneci se puteau încă observa firele de aur zdrențuite ale termenului redus.

Un prizonier ceh se apropie de el și îl întrebă ce are.

Tânărul i-a arătat degetele umflate de munca neobicinuită.

— Uite zise cu glasul înecat — nu le mai pot nici îndoi.

Nu prea aveau însă timp de vorbit, de oarece un cazac se apropie de ei în galop, strigând de pe cal.

— La lucru, la lucru!

— Nu mai pot lucra — îi răspunse tânărul — sunt bolnav.

Cazacul rase :

— Am să te cred îndată puile, hai-de nu giumi. Apucă-te de treabă.

— Nu pot — zise din nou tânărul cu un ton hotărât — și nu am să lucrez mai departe, nici dacă vine tot neamul vostru să mă îndemne.

Cuvintele acestea au infuriat pe cazac.

— Pui de drac, ce ești — strigă — mai cutezi să te certți cu mine. La lucru, că de nu...

Prizonierul îl privea însă fără să miște.

Rusul, mâniaș, se apropie de el cu canciuța ridicată, gata să-l lovească, pe când tânărul îl aștepta gata. În ochi i-s'a i-uit toată ura ce o avea contra tiranilor aceștia și degetele bolnave îi tremurau sub încordarea nervoasă.

— Să nu dai — scrâșni — să nu dai, că...

În ultimul moment interveni prizonierul ceh. A explicat în câteva cuvinte cazacului starea tânărului și poziția lui de acasă,

și într'aceea sosiră acolo și alți cazaci, cari plictisiți de monotonia zilei, au venit să vadă, ce este.

Când au auzit despre ce este vorba, s'au înțeles repede:

— Păi, dacă este din neam de domn, și nu vrea să lucreze, avem noi loc pentru el. — zise subofiterul.

Petru Ivanovici, du-l îndată la arest. Acolo are timp să se gândească asupra faptului și să revină la lucru.

Cazacul pornise cu prizonierul perzându-se amândoi pe drumul ce ducea la conac. Unul era prost, care nu știa înainte de război dacă mai există și alți țară, afară de Rusia pravoslavnică, dar mândru, simțind superioritatea, față de ceilalți în mâna sa, iar al doilea obosit și bolnav cu gândurile triste conțraria în mintea sa, partea practică a genului Tolstoi.

II

L'au închis într-o cameră scundă și murdară, dar destul de luminată. Se vedea, că nu a fost zidită în scopul pentru care l'au băgat pe el acolo. La început era mulțumit de o așa întorsătură a lucrului. Cazacul, care era pus pentru pază, a plecat după vreo câteva ore să-și caute distracție în altă parte.

Prizonierul a simțit nu peste mult și partea proastă a stării sale. Timpul sbura repede, a trecut și ora mesii, fără să aibă nici meni habar de el.

— S'a hotărât, să postesc azi — cugeta el.

Spre inserate însă, curiozitatea îl mână la fereastră. În fața lui se întindea parcul îngrijit, în mijloc cu locuința contelui. Armonia prăvelștei o stricau însă grajdurile primitive și hambarele uriașe, care se ridicau în jurul castelului ca niște mujici ruși în jurul unei demimondene cochete. Prin curtea era lume puțină. Săturându-se de prăveliste, prizonierul vol să se retragă dela fereastră, când observă pe poteca grădinei o ființă, care îl privea cu interes. Era a

rusoaică îmbrăcată în portul pitoresc al fetelor de la țară, zgombie și rotundă ca toate rusoaicele. Când a observat, că cel închis o privește, nu s'a sinchisit deloc, ci a început să-i surâde. Pe urmă, privind cu băgare de seamă în juru-i, se apropie de fereastră.

— De ce ești supărat pe noi? — îi întrebă cu un ton prietenos, când a ajuns aproape.

— Nu sunt supărat — răspunse tânărul, privind-o mirat.

— Atunci de ce nu vrei să lucrezi?

— Nu vreau, că nu pot.

Fata se lipi de zidul camerei unde era închis tânărul.

— Tu acasă ai fost demăi învățat și nu ai lucrat.

— De unde știi — o întrebă prizonerul, care nu putea să înțeleagă purtarea fetei.

— A spus cazacul, Petru Ivanovici la tata. Tatăl meu este staroste pe mosie. Și a mai spus că nu vei căpăta de mâncare, până ce nu vei merge la lucru iarăși.

Dar tu să nu duci nici o grijă — continuă ea, aproape șoptind — căci eu îți voi aduce pe ascuns, de mâncare. Mie îmi e milă de tine. Când se înopțează, să vii aici la fereastră,

Tânărul nu răspunse, ci o privi drept în ochi. Fata se înreși sub privirea lui directă, și s'a depărtat surâzând, făcându-i semn cu mâna.

Nu era deloc urâtă. Avea ochi vioi, vecinic surâzători, când vorbea însă, puteai ceți în ei o expresie de seriozitate, care de alt-cum se află aproape la toți rușii. Figura-i sveltă și bine formată, se perdu repede pe potecile grădinei și tânărul privea îngândurat în urma ei. Nu cunoștea sufletul poporului rus de la țară, căci și romanele ce le cetise, se ocupau numai cu aristocrația lor și acum vedea că și în straful chinuit, de jos, răsar flori.

Nu s'a depărtat dela fereastră, și cazacul care s'a reintors a voit să intre în vorbă cu el.

— Eu zic, mai repede să te supuni, decât să tragi degete cu stăpânii tăi. Acum ești slab, și tot tu ai să tragi scurta.

Văzând însă, că prizonerul nu îi răspunde, s'a depărtat de la el morocănit.

Seara, fata a venit într'adâvr, aducând cu sine mâncarea promisă.

— Ia-le repede, să nu ne vază cineva — șopti ea, întinzându-i piroșci (prăjituri rusești)

pâne, ba și o cană cu lapte.

Tânărul a ascultat-o și i-a strâns mâna, mișcat.

— Cum te cheamă pe tine — o întrebă, fără să știe cum îi venise pe buze cuvintele acestea.

— Maria Mihailovna — răspunse ea repede — dar tot îți zic Masa. Și tu, tot așa să-mi zici: Masa Mihailovna. Dar pe tine?

— Andrei.

— Și de unde știi rusește?

— Am învățat aici la voi.

— Tu ce ești, polaac, madjar?

— Nu — răe: tânărul — sunt român.

— Român — se mișcă fata — dar bine aceea este altă țară, care ține cu noi, și va porni război contra austriților.

— Dar sunt și în Austria români — zise tânărul, cărui îi plăcea felul acesta de conversație cu rusoaica.

— Atunci ești transilvănean?

— Sigur.

Fata privi în juru-i.

— Se aud pași — șopti ea — plec acum. Măine am să vin iarăși. Dumnezeu cu tine.

Și se depărță răsând.

(Va urma)

Trăian Iliescu

POEME IN PROZĂ

FEMEII...

D.nei E. P.

I

„Iar când ei prințre sârnatari își spus: „Zici că sunt frumos? Iată un lucru ce nu mă măgulește, pentru că îmi place mai presus de toate, frumusețea sufletului”. În voce ghiceai sentimentele curate de care era cuprins. Ea cu buzele unede și ochii întredeschisi pățimășă îi murmură la ureche: „Sărut gura frumoasă, nu frumusețea sufletului”.

II

El îmbătățit, nu bătrân, pe obrăzii vesteji fardul în-

cearcă cu nedibăcie să ascundă brazdele vremii și ale vieții. Singuri ochii trăesc. Mari, negri, blânzi, cu gene lungi, vesnice umezi, au o dulceață nespunsă; e tot ce i-a rămas curat.

Sade pe o bancă, sub un boschet de trandafiri, într'o grădină publică. E răcoare, în aer miros de trandafir și tei, păsările își cântă rugăciunea înainte de culcare, și privirea ei alunecă departe. Nu simte că lumea a plecat; a rămas aproape singură. Într'un ierzîn doi fericeii, strânsi unul lângă altul se apropie și se opresc lângă bancă.

— „Mă iubești?”

— „Da, e răspunsul”.

— „Să mă iubești mult și în totdeauna: fără iubirea ta să murî!”

— „Da, răspunse el și pe cetlul acestei cuvinte cu un sărut”.

Un hohot de plâns pornind din boschet, le turbură liniștea fericeii.

Se plângea pe ea, sau o plângea pe ceilalți?

Virgil Coșmășcu

**CITIȚI
ZIARUL
Științelor Populare
și al Călătoriilor**

== No. 40 ==

care cuprinde foto-
grafii alese și arti-
cole instructive.

— 50 bani exemplarul —
Abonamentul 26 lei anual

**Ion I. Greculescu
Avocat**

Post Comisar Regal C.-Marșala
Str. Răsuri 35

Telefon 28/15

**Vasile St. Cristodorescu
Avocat**

Str. Răsuri 35

Telefon 21/58

N. FLORIAN

ADVOCAT

Strada Vântului No. 12

PREDA NICULESCU

ADVOCAT

Str. Școalei No. 14

**Vintilă F. Pantazopol
Avocat**

R. M. S. Str. B. 17.

Policlinică VIATA

București CALEA GRIVITEI 107
Medici specialiști vindecă radi-
cal boale secrete:

SIFILISUL, BLENNORAGIA și alte boli
la BĂRBĂȚI și FEMEI

Se curăță sângele prin injecțiuni
fără durere direct în vine cu
Mercur 606 și iod

Consultatii: de la 8-12 și 2-8
1735

**BRONCHITE ✕ CATARE
Guturai, Tuse
GUDRON GUYOT**

LYQUER :: CAPSULE

— La toate Farmaciile și Drogeriile —

Casa FRERE (E. Vaillant & Co. Succ.) 19, Rue Jacob, PARIS

Reprezentant-Depozitar: I. DILLAN, 4, str. Pitar Moșu
2401 BUCUREȘTI.

**Oțelăriile POLDI
(Poldhütte)**

CENTRALA: PRAGA

Uzine și Mine: Kladno, Komotau, D. Kralup
(CECHOSLOVACIA)

OȚEL RAPID

- ” de Scule pentru toate scopurile ca: OȚEL pentru PILE, DALȚI, CARIERE, BURGHIE, etc.
- ” de Arcuri și ARCURI gata prelucrate
- ” de Construcție de cea mai mare rezistență pen-
tru Automobile, Aeroplane și pentru orice Mașini în ge-
neral în cașitățile <NIGHEL-CROM>, NIGHEL și Oțel obișnuit

OȚEL Turnat (Guszstahl) pentru transmisii, OSII,
SCULE obișnuite, etc.

SAPE de Sondaje brute și gata prelucrate

ȘINE de TOBA pentru BATOZE.

DIRECȚIUNEA pentru ROMANIA-MARE
BUCUREȘTI, STR. MARCONI No. 1

Depozit: Bulevardul ELISABETA No. 130

— TELEFON 2874 |

754

BLANURI

Au sosit la

SOCIETATEA FRANCO-ROMANA

2, Strada Bursei, 2

și vinde în detaliu cu prețuri de en-gros

Pot fi văzute în fiecare dimineață între orele 9-12
la sediul Societății, Secția Comercială. 26

AU BON GOÛT

— 8, Strada Lipscani. 8 —

RAYON SPECIAL PENRU BARBATI

Cravate de mătase și
tricotate în
toate calitățile
MARE
ASORTIMENT

Prețuri foarte avantajoase

Gulere toile a lei 15
Mansete „ „ „ **20**
foarte bună calitate

Pidjama e de mătase și
velours de lână în diferite culori
de la
LEI 400

Echarpes mare asortiment
calitate excelentă
de lână a Lei 120
de mătase de la „ 100

Chaussettes negre și
culori
în Fil d'Ecosse de la Lei 34,50
de lână „ „ la „ 49,50
CALITATE BUNĂ

Impermiabile calitate
bună
crolată elegantă
de la Lei 500

Sweathers și gilete de lână pură
de la Lei 300

Flanele și pantaloni de lână
genrul Jaeger

Bretele à lei 60

Jartiere de la lei 15
Chic. — Eleganță. — Bună calitate.

Lingerie după măsura de către coupeurs Parisieni

Dr. I. Mitulescu

Medic-șef al sanatorului
„Dr. Alexandrescu”
de consultații zilnic pentru

BOALE de PIEPT

Str. Ștefan cel Mare (Gîtaș) No. 19 et.

Oră: 10 jurn. — 12 jurn. a. m.

(Strada de Dumineci) 507

Coa mai mare Fabrică de Clopote din România Mare

NICOLAE IONESCU

Centrala: BUCUREȘTI, Strada Pitagora No. 20
Sucursale: CRAIOVA și R.-VALCEA

Face cunoscut numeroasei sale clientele că i-a
sosit un mare transport de material special pentru
CLOPOTE direct din Paris și este în măsură a
servi cu CLOPOTE gata și de comandă de ori-ce
mărime.

1978